

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discursus XII. Princeps Pincernarum & Pistorum, uterque somnium vident
in carcere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

felicitas & infelicitas : Haud multo post fortunatissimus ille Comes, una cum liberis capitur, turri includitur, fame necatur.

Clamabat olim Poëta ad formosum adolescentem : *O Formose puer ! nimum ne fide coloris* : flos est qui eodem sapè die flaccescit quonatus est, bulla est quæ varios ab aëre trahit calores, & unico habitu crepat, & diffatur in aera ; non minus fragilis est fortuna, in hoc colore formæ fragilior, quod ille sola passim senectute auferatur, hanc vero innumeri vere quotidie casus possint eripere.

Propterea cum *Philippus Macedonum* Rex multos uno die lætos faustosque nuntios de rerum suarum successu accepisset, rem habens suspectam, exclamavit : *O Fortuna*, pro tot tantisque bonis parvum aliquod malum retribue : Putabat enim tot prosperos successus, aliquo casu sinistro temperandos, ne fortuna tota simul, ac momento, se in contrariam plane verteret partem.

DISCURSUS XII.

Princeps Pincernarum & Pistorum, uterque somnium vident in carcere.

A *Liquantulum*, inquit Scriptura, *temporis fluxerat, & illi in custodia tenebantur; videruntque ambo somnium nocte una.*

Notandum hic ante omnia, triplex esse somniorum genus, nempe, à Deo, à dæmone, à Natura. Valde difficile est assequi quænam à Deo sint, quænam à dæmone : Naturalia vero somnia plerumque patent per se, proveniunt enim vel à cogitationibus diurnis, vel à diversa corporis constitutione.

Homo sanguineus, volucres, musicam, convivia, & loca amœna somniat, subinde per aërem volat, tripudiat, ridet, signum bonæ constitutionis; Iracundi, cædes, verbera, flammæ, & ignes somniant; Phlegmatici aquas somniant, navigant, natant, proficiscuntur per pluvias &c. melancholici plerumque tristitia & horrida somniant, morbos, mortem, funera, sepulchra, arduas vias in quibus non inveniunt exitum, cadunt in foveas, fugiunt se persequentes &c.

Si quis jam quærat ex me an ex somniis quidpiam conjectare possimus? Respondeo, ex naturalibus licet conjectare de valetudine

de affectionibus corporis, de bono vel malo temperamento: De hoc enim libros scripsere Medicorum Principes Hippocrates & Galenus. Hoc posito, viderunt ambo isti Eunuchi in carcere somnium una nocte, non naturale, sed à Deo immissum, ut postea patebit. Ad quos, inquit Scriptura, cum introisset Ioseph mane, & vidisset eos tristes, sciscitatus est eos, dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra? qui responderunt: Somnium vidimus.

O Juvenem angelico nomine dignum! Statim ac surrexerat, inivit victos suos, quos propter dignitatem, loco aliquo separato posuerat. Ipsemet lustrabat ergastula, & summo mane lustrabat, non ut exploraret crates, aut ostia aut seras, sed ut victis prospiceret de iis quibus indigebant, quos ne quidē tristes esse patiebatur; ideo petit: *Cur tristior est hodie facies vestra?* Vix mater hoc adverteret in filio, & hoc advertit Ioseph in alienis; signum tenerrimi animi & affectus in miseros: Nec advertit tantum, sed etiam causas indagavit, ut dolori remedium adferret. Quasi diceret: Quid habetis? num satellites vobis molesti fuerunt? an victus defuit? an duplicata fuerit vincula? an tristem aliquem nuntium accepistis à rege? an forte custos carceris vobis adfuit, & non satis honestè tractavit? quid est? Si omnes qui in miseros incidere, vel quorum munus est agris adesse tam benigni & affabiles essent erga eos, & tam seduli in illis prospiciendo, ministrando, ac consolando, ut erat hic sanctissimus adolescens, nec pauperes, ut sæpè fit, duris verbis dimitterentur, nec pupilli ac viduæ omni auxilio destitutæ negligenter, nec ægris deesset solatium, nec tam tarde illis ministraretur quod opus habent. Quisque in eiusmodi occasionibus angeli munus fungeretur, quo Iosephungebatur. Angelorum enim, præsertim custodum, munus proprium est, sibi commissos juvare, solari, iisque prospicere, dum vel derelicti sunt, vel in luctu, vel in necessitate.

Agar Abrahami ancilla vagabatur cum puero suo in solitudine, & amare flebat, quia derelicta erat, & expulsa domo, ac moribunda præ siti: mox adfuit ei angelus, & cum illam hisce blandis verbis: *Agar, ancilla Sarai, unde venis? aut quo vadis?* allocutus fuisset, ostendit ei fontem aquæ unde biberet.

Elias fugiebat Iezabel tanto luctu oppressus, ut se projiceret præ radio infra arborem, & optaret mori, nec à multis diebus comederat: Accurrit Angelus, eumque solatus, apposuit panem & aquam ut se confirmaret.

In summa necessitate erat *Daniel* cum jaceret in lacu leonum; Arripuit Angelus Prophetam *Habacuc* per capillos, vexitque ad lacum ut prandium ferret *Danieli*.

Jacebat in carcere *Petrus* vinctus catenis duabus. Etiam de nocte venit angelus qui illum catenis carcereque exemit.

Jacebat *Lazarus* totus miser & aeger ante fores divitis epulonis; venerunt angeli, affluerunt morienti, & portarunt illum in sinum *Abramæ*.

Quisquis ergo se erga miseros, luctuque oppressos gerit, ut *Ioseph*, angelorum officio fungitur. Sed quam multos invenies qui in hac parte non se gerunt ut angeli, sed vix ut homines, quibus eam animi teneritudinem natura impressit ut miseris compati possint, quam nulli alteri creaturæ concessit.

Mariti
solentur
uxores.

Gerebat se in hac parte ut homo *Elcana* pater *Samuelis*: Dum enim cum *Anna* uxore sua accumberet mensæ, & illa fleret, nec caperet cibum, ut inquit Scriptura *Lib. 1. Reg. cap. 1.* dixit ei maritus: *Anna cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum?* & addit Scriptura: *Diligebat annam*: Dubito an de omnibus maritis dici possit; diligit uxorem. Habent feminae multa tædia in conjugio perferenda, plures causas doloris quam viri, qui si aliquas habent, norunt se divertere. Præcipuum solatium suum debent feminae expectare à viris, ad hoc enim præsertim institutum est matrimonium ut invicem solentur in luctu, & tamen sunt viri non pauci, qui cum videant uxores præter solitum tristes, non semel petunt ut *Ioseph*: *Cur tristior est hodie solito facies tua?* aut cum *Elcana*: *Cur fles? quare non comedis? aut quam ob rem affligitur cor tuum?* imò, sæpè afflictionem addunt afflictæ, quando illam non tantum blandis verbis non conantur solari, sed etiam duris magis exacerbant: De hujusmodi hominibus non licet dicere, quod Scriptura dicit de *Elcana*: *Diligebat uxorem*. *Ioseph* suis blanditiis molestias carceris mitigabat in vinctis, *Elcana* dolorem dispellebat à corde uxoris, si omnes essent ut *Ioseph*, vel *Elcana*, vix matrimonium aliquod foret quod haberet suas molestias, aut enim non sentirentur, aut patienti animo tolerarentur, quando conjugati mutuo solarentur, & sibi invicem animos darent.

At unum miror præ cæteris in nostris captivis, quod dicerent: *Somnium vidimus, & non est qui interpretetur nobis*. Unde hoc quæso scitis quod nemo sit? an ergo curatis inquiri per totum carcere m

&

& peti ab universis captivis an aliquis augur detineatur in vinculis? nocte somniastis, & summo mane, non examinatis captivis, sine ulla dubitatione dicitis, nullum esse qui habeat scientiam somnium interpretandi, vel divinandi: Inquirete primum an non sit aliquis inter captivos qui hac scientia præditus sit, alioquin damnatis quod ignoratis. Puto ego causam, cur ita loquerentur, fuisse, quod ne quidem suspicari auderent tales homines in carcere detineri; ethnici enim illos reputabant ut homines divinos, & similes diis. Ideo putabant fieri non posse ut similes homines, qui somnia interpretarentur, alicujus flagitii rei, reperirentur in carcere: tanta erat, etiam apud hosce aulicos reverentia augurum, quos habebant ut homines diis dicatos, talisque non opinio, sed certitudo quod essent tam innocentes, ut non possent peccare. Optandum esset ut hoc tempore ea esset opinio de religiosis viris ac sacerdotibus, apud Politicos, qui illos conantur deprimere ubicumque possunt.

Sed quid sibi vult ista *Iosephi* interrogatio: *Cur facies vestrae sunt afflictae hodie?* sic enim habetur in textu *Hebraico*: Non, sicut habetur in textu *Latino*: *Cur sum solito tristiores*, quod indicat illos aliquando fuisse tristes, sed cur *hodie* sunt tristes, quod indicat, prius, sive ante illum diem non fuisse tristes: Credo hoc ita fuisse, nam *Iosephi* suo exemplo docuerat illos pendere à nutu numinis, ac voluntate divina, adeoque suam illi voluntatem divinæ conformaverant, & qui hoc facit, quidquid acciderit, inquit *Salomon*, nihil illum contristabit.

Doleo quod cum in hoc carcere inter tot molestias defuerit dolor, sæpè tamè in communitatibus ac familiis reperitur, quia qui illis præsumunt non sunt sicut *Ioseph*. Non erat ille sollicitus ut captivi arctius stringerentur vinculis, aut durius haberentur, sed ut omnem ab iis dolorem molestiamque depelleret. Si omnes ii qui regunt, *Iosephi* essent, animos suorum numquam exacerbarent, sed mitigarent atque componerent. Vox *Ioseph* erat: *Quare facies vestrae tristes sunt?* Si *Tubalcain*, famosus ille olim faber ferrarius, captivos alloqueretur, clamaret: Hi nexus laxati sunt, hæ manicæ debent astringi: Totus esset in recudendis catenis. *Ioseph* vero captivos levat, non ligat. Superioris est suorum subditorum, uti & Confessarii suorum poenitentium mæstos animos non magis coarctare, sed omni conatu mærorem depellere, ac solatio plenos à se demittere: Rigidus *Tubalcain* est, qui semper cum malleo, instar fabri fer-

rarii, sedet in manu, ut suos imponat incudi, & tundat, & semper stringit quod deberet laxare: Hinc fit, ut subditi suos superiores, & pœnitentes confessarios vel horreant accedere, vel si accedant, non libere exponant animum suum ut debent, & nominatim pœnitentiæ sacramentum requirit.

Non sic nostri captivi, nam præterquam quod *Ioseph* illos vellet consolari, petens: *Cur tristes sunt facies vestre? Reserte mihi, inquit, quid videritis. Numquid non Dei est interpretatio?* Audiebant *Iosephum* meminisse Dei, totamque somnii interpretationem non homini, sed Deo soli adscribere, & mox inceperunt illi totum somnium cum minutissimis circumstantiis aperire, cum viderent illum non ex passione, sed ex amore, & secundum Deum procedere. Non procedunt illi Superiores aut confessarii secundum Deum, sed ex passione, qui nimis rigide agunt cum subditis vel pœnitentibus, devinciendi sunt animi, leniendi dolores, ergo amore opus est ac suavitate: Peccatores captivi diaboli sunt, ut quid ergo arctius stringis quorum catenas te relaxare oportet? non sic faciebat Deus *Adamo* postquam peccaverat, non venit ad illum tonitrua inter & fulgura, sed in leni aura; non vociferabatur horrende, sed dicebat: *Adam ubi es?* non improperabat ei audaciam, aut insolentiam, sed petebat suaviter: *Cur hoc fecisti?* Similiter postquam *Cain* occiderat fratrem, non accessit ad illum cum gladio in manu, sed cum videret eum tristem, petiit: *Cur concidit facies tua?* & quamvis *Cain* stupide responderet, blandè petebat Deus: *Quid fecisti?* Quid ergo induimus rigorem & acerbiteriam erga captivos diaboli, & mæstos, ubi Deus tam suavis & blandus est?

DISCURSUS XIII.

Vterque Iosepho narrat somnium suum, & Ioseph illud interpretatur.

Videbam, inquit, Princeps pincernarum, vitem, in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores, uvas maturescere: Calicemque Pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas, & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.

Procul dubio hæc alia longe, etiam moraliter, significabant, quam in re ipsa ostendebantur: 1. Mirabilis erat illa vitis quæ una nocte,